

L-EDITORJAL

Għaddiet sena oħra, u wasalna fl-erbgħin ħarġa tal-perjodiku tagħna *L-Imnara*. Bħalma ġara f'dawn l-aħħar snin, qed nerġgħu noffrulkom tiżwiqa ta' artikli li bejniethom ikomplu jwessgħu d-definizzjoni ta' x'inhu folklor. L-istudjuži jsibuha dejjem diffiċli biex jiddefinixxu sewwasew il-folklor x'inhu, u minflok nintiflu fid-definizzjonijiet qed nippreżentawlkom din il-ġabrab ta' kitbiet li tkopri ħafna aspetti tal-ħajja tagħna l-Maltin, aspetti li għalkemm xi wħud minnhom qed jitbiegħdu u jintilfu fiċ-ċpar tal-istorja, xorta nagħrfuhom li huma tagħna u ta' niesna. Ngħidu aħna:

- 1 Għal mijiet ta' snin, Malta kienet tiddependi fuq it-tkabbir u l-esportazzjoni tal-qoton u l-kemmuni biex tkun tista' tgħix. Il-qamħ li jitkabbar f'Malta rari kien ikun biżżejjed biex jiekol kulħadd; u bil-flus li kien jaqilgħu mill-esportazzjoni u l-bejgħ tal-qoton u l-kemmuni, niesna kienu jixtru l-qamħ u l-bżonnijiet l-oħra li jkun jonqos biex il-poplu jkun jista' jgħix, jiekol, u jilbes kif inhu xieraq. Fi żmienna, l-gharfien fuq il-proċess Malti ta' kif kien jitkabbar il-qoton u l-kemmuni fir-raba' ta' dari tista' tgħid li sfuma fix-xejn. F'din il-ħarġa, bi pjaċir, qed nippubblikaw artiklu miktub minn Dr. Nazzareno Azzopardi, li jittratta każ ta' arbitraġġ ippreżzentat quddiem il-Qorti tal-Isqof fl-1640 minn esportaturi tal-kemmuni li ma qablux bejniethom fuq kif kellu jinqasam il-qligħ tal-intraprija tagħhom. Hadna l-okkażjoni biex fl-ħaħbar tal-artiklu żidna nota editorjali li tfisser il-proċess ta' kif kien jitkabbar il-kemmuni f'Malta u Ghawdex.
- 2 Dari, minbarra l-festi tal-Karnival organizzati mill-
- 3 X'aktarx li l-bizzilla hi meqjusa bħala waħda mill-ahjar eżempji tal-artiġjanat Malti. Dr Consiglia Azzopardi tmexxina pass pass mal-istorja tal-ħidim tal-bizzilla, mill-bidu tagħha, sa żmien l-Inglizi u sal-lum. Kien hemm żmien meta f'ċerti bliest Ewropej ix-xogħol tal-bizzilla kien isir f'bini mdawwar b'ħitan għolja fejn hadd ma seta' jidħol ħlief in-negożjanti tal-bizzilla.
- 4 Awtoritajiet Ċivili gewwa l-Belt Valletta, kien hemm diversi 'karnivali spontanji' li kienu jseħħu fl-irħula, speċjalment dawk ffit 'il bogħod mill-Belt. Joseph C. Camilleri jikteb dwar id-drawwiet marbuta mal-Karnival kif kien iseħħ f'rāħal twelidu — Hal Tarxien. L-attivitajiet kien jibdew mill-ħamis ta' qabel Hadd il-Karnival, ħamis li kien magħruf (minn Malta kollha) bħala Jum il-Ġifa; u li fih kien isir dak iċ-ċajt li llum, minħabba kurrenti kulturali ġoddha, isir fl-1 t'April. Il-blūha tal-Karnival tispicċa meta taħbat wiċċha ma' Ras ir-Randan, u tindifen għalkollox fil-pelligrinaġġ ta' Hadd in-Nies gewwa Haż-Żabbar.
- 5 Minkejja s-segretezza li fiha kienet miżmura s-sengħa, in-negożjanti Maltin li kienu jżżuru dawn il-pajjiżi malajr hadu l-idea u raw kif għamlu biex ġabu l-gharfien tax-xogħol tal-bizzilla f'Malta u Ghawdex. Illum, il-bizzilla ta' Malta hi haġa waħda mal-identità kulturali tagħna.
- 6 Kontu tafu li minn fuq il-kampnar tal-knisja tal-Lunzjata tal-kunvent tad-Dumnikani fil-Birgu, waqt li l-qniepen idoqu l-Glorja f'Sibt il-Ġhid, dari kien jintefha' għal isfel trajbu mgeżwer b'libsa qadima u mqattgħa? U li dan it-trajbu kien jissejjah l-Għaġuża? Anton Attard jgħidilna aktar fuq ħafna drawwiet anti marbuta mal-festa tal-Irxox fil-Birgu — drawwiet li m'għadhomx magħna.
- 7 Irroddu ħajr lill-kittieba li għaddewlna x-xogħliljet tagħhom, u nħeġġu lil kittieba oħra biex jitħajru jiktbu fuq dak kollu li fil-mixja ta' ħajnejna qed jinbidel u qiegħed fir-riskju li jintesha. Napprezzaw kitba bħal din, jekk jiġi jkun bil-Malti, u nagħmlu minn kollex biex nippubblikawha.

© 2017 BDL Publishing • www.bdlbooks.com

Disinn tal-qoxra u tal-magazin © Book Distributors Limited

L-istampa tal-qoxra: dettall minn pittura ta' Frank Schembri © BDL Collection

© tal-artikli: l-awturi

L-Ġaqda Maltija tal-Folklor:

Il-Kumitat għas-sena 2017:

President Onorarju: Is-Sur Guido Lanfranco.

President: Is-Sur Anton Attard; Viċi President: vakanti; Segretarju: Is-Sur Ĝużi Gatt; Teżorier: Is-Sur George Glanville; Assistant Segretarju: Is-Sur Carmelo Pace, Assistant Teżorier: Is-Sur Alfred Borg, Membri: Is-Sur Saviour Camilleri; Is-Sur Joseph Fenech; u Is-Sur John Zammit.

ISSN: 2409-1758

Bullettin tal-Għaqda Maltija tal-Folklor. Johrogħ darba fis-sena.

L-opinjonijiet li jidhru hawn mhumiex neċċessarjament dawk tal-Ġaqda, tal-pubblikatur jew tal-Editur, jekk ma jkunux hekk speċifikati.

Kitbiet oriġinali jistgħu jintbagħtu lill-Editur:

Is-Sur Ĝużi Gatt, 7C 'Perry Courts', Triq B'Kara, San Ġiljan STJ 1307. ggatt77@hotmail.com.